

Scheffer Miklós

MEGSZÓLAL A SZENT KORONA

Üzenetkeresés a Korona-szentek neveinek elemzése által

Mint már oly sokan, sokszor megtették különböző könyvek, tanulmányok, cikkek hasábjain, ebben a rövid írásban én is a Szent Korona üzeneteinek kiolvasására teszek kísérletet.

Valahányszor koronánk csodálatosan kidolgozott szent alakjainak zománclemezeit szemlélem, az az érzés fog el, hogy a képek és felirataik valami nagyon fontos és komplex üzenetet akarnak intenzíven tolmácsolni. Ezt úgy értem, hogy a legkevésbé sem elhanyagolható szimbolikus jelentésrétegeken túl, konkrét szövegesen kiolvasható tartalmat sejtek a képekbe és felirataikba zárva. Ezúttal egyszerű és magától értetődő módszerként, a szentek neveinek jelentéstartalmán keresztül igyekszem az üzenethez hozzáférni.

Az akadémia mellett elkötelezett kutatók sokszor hangoztatják, hogy őstörténeti, vagy koronakutatási témában nincs hivatalos álláspont, erre nem hivatkozhatunk. Tegyük fel, hogy így van. Egy kérdésben mégis határozottan elkülönülnek az úgynevezett alternatív vonalat képviselő kollégáiktól. Mégpedig abban, hogy nézetük szerint a Szent Korona két egymástól teljesen független darabból lett összeállítva. A rajtuk szereplő feliratok

nyelve alapján nevezik a két részt „corona graeca”-nak (görög korona, értsd: abroncs) és „corona latina”-nak (latin korona, értsd: keresztpántok).

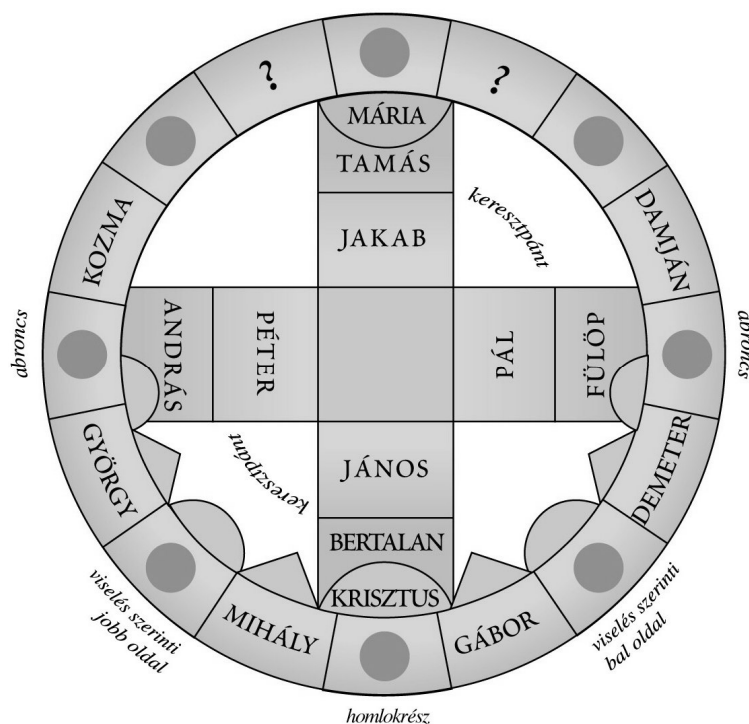
Ez utóbbi elnevezéssel legalább két gond van:

1. a keresztpántok önmagukban nem működhetnek koronaként,
2. a rajtuk feltüntetett apostolok neveinek több köze van a görög nyelvhez, mint a latinhoz.

A latinhoz való kötődést csak a szentek neveinek latinos írása mutatja, valójában vagy görög eredetűek, vagy görög formában, görög nyelvi közvetítéssel épültek be az európai köztudatba. (Mellesleg dr. Tóth Judit nyomán jómagam is rámutattam, hogy a koronán János apostol nevét jelző betűket görögül tökéletesen lehet olvasni.)

Vizsgáljuk meg mindjárt közelebbről a keresztpántok apostolneveit jelentéstani szempontból!

A mellékelt sematikus rajz mutatja a szentek elhelyezkedését a koronán. Most csak a pántokra koncentrálna sorra vesszük a nevek eredetét és jelentését.

Szent János

Héber név, eredeti formája *Jóhánán*. Jelentése: *Isten kegyelmes*, görög változata: *Jóannész*.

Szent Pál

Az egyetlen valóban latinból eredeztethető név. *Paullus* annyit mint *kis, kicsi*.

Szent Jakab

A héber *Ja'aqób* azaz *Jákob* névből származik. Jelentése: *sarok(nak lenni)*, *sarkozó*. Görögösen: *Jakóbosz*.

Szent Péter

Görög szó, *petrosz* annyit jelent: *kőszikla darab*

Szent Bertalan

Az arám *bar* és a héber *talmaj* szavak összetétele. Jelentése *barázda fia*. Görögül: *Bartholomaiosz*

Szent Fülöp

Görög név, eredeti hangzással: *Philipposz*. Jelentése: *lovat kedvelő, lószertő*.

Szent Tamás

A héber *tá'óm*-ból ered, jelentése: *iker*. Görögül *Thómasz*.

Szent András

A görög *Andreasz* név szinte hangazonos megfelelője. Magyarul: *férfi*.

Elmondható tehát, hogy bár a nevek egy része héber eredetű, mégis (Pál kivételével) az összes görög formájában épült be a köztudatba. Következésképp nem sokat ér a „latin korona” koncepció, mert a Szent Korona – legalábbis feliratainak többségében – nem nagyon lehet más, mint görög.

Ezután vegyük vizsgálat alá az abroncs szent személyeinek neveit is!

A Szent Korona pártázatának közepén a trónon ülő Jézus Krisztus képét látjuk. *Jézus* a héber *Jésúa'*-ra megy vissza, *Ő megmentő* jelentéssel. *Khrisztosz* görögül *felkentet* jelent, a héber *Massiah* (*Messiás*) megfelelője.

Mihály arkangyal

Héber eredetű név (*Miká'él*), magyarul: *Ki olyan, mint Isten?*

Gábrriel arkangyal

Héber név. Értelmét illetően forrásaim eltérnek egymástól. A széles körű változat szerint *Isten embere* vagy *Isten ereje*-ként fordítják, de a tudomá-

nyosabb igényű irodalom *Uram, az Isten-ként* határozza meg.

Szent György

A *Georgiosz* görög eredetű név, annyit tesz, mint *földműves*. Két alapgyök a *ge* = *föld* és az *erg* = *működik, munkálkodik* kapcsolata.

Szent Demeter

Eredeti görög alakban *Démétriosz*, jelentése a források szerint: *Démétér istennőhöz tartozó*, vagy *Démétérnek ajánlott*. (Démétér a görög mitológiában a föld, földművelés, és a termékenység istennője. Egyesek a nevet *Földanyának* fordítják.) Az értelmezések egy leheletnyi pontosításra szorulnak. Démétér neve két görög szó összetétele, a *dé*-gyök, ami *kötést, kötve levést, köteléket* jelent, a *métér* pedig *anyát*. Ezért *Demeter* körülbelül annyit: *dé+métér* = *anyához kötött, anyához tartozó, anyának ajánlott*. Valószínűleg nem (csak) a szülőanyához, hanem egy égi személyhez kapcsolva.

Szent Kozma

Az összes közül talán e név bír a leggazdagabb, legösszetettebb jelentéssel. *Kozmasz* a görög *kozmoszra* vezethető vissza, elsődleges jelentése *rend, rendszer, szabályosan, szépen elrendezett*. Püthagorasz a világmindenségre, az égre használta, annak tökéletes rendjére célozva. Későbbi korokban már *ékesség* értelemben is előfordult, nyilván ami *tökéletesen rendezett az ékes* is. Aztán mindinkább a *világ* jelentése kezdett dominálni. Fontos megemlíteni, hogy a magyarban a *világ* szó, a *mindenségen* túl a *fényt* is jelöli. *Én vagyok a világ világossága*, mondja Jézus. A névmagyarozatok *Kozma* nevének sajnos csak az *ékes, díszes* jelentésréteget hozzák.

Szent Damján

Görög eredetiben *Damianosz*, fordítását a különböző források bizonytalanul adják meg. Mondják *szelídítőnek*, de *népből származónak* is. Elfogadom mindkét variációt, de a bizonytalanság okán magam is megkísérlem a név megfejtését. A következő eredmények születtek:

1. Ha az eredetét a *dem* = *nyilvánosság, nép* + *ia* = *gyógyít* + *nosz* = *betegség* gyökökből vezetjük le, akkor a meghatározása körülbelül:

*nyilvánosan betegséget gyógyító
a nép betegség(eit) gyógyító*

2. Ha a *dem* helyett a *dam* gyököt használjuk, akkor *dam* = *megszelídít* + *ia* = *gyógyít* + *nosz* = *betegség* szókapcsolatból nagyjából ez a jelentés jön ki:

megszelídítve gyógyítja a betegséget
szelíden gyógyítja a betegséget

A megszelídítés itt egyben a magához vonást, a szelídítés általi hozzákötést jelent. Talán nem véletlen, hogy a *dam* a *da* = *tanítás* szóelemet is magában rejti, mert a szelídítés része tanítás is.

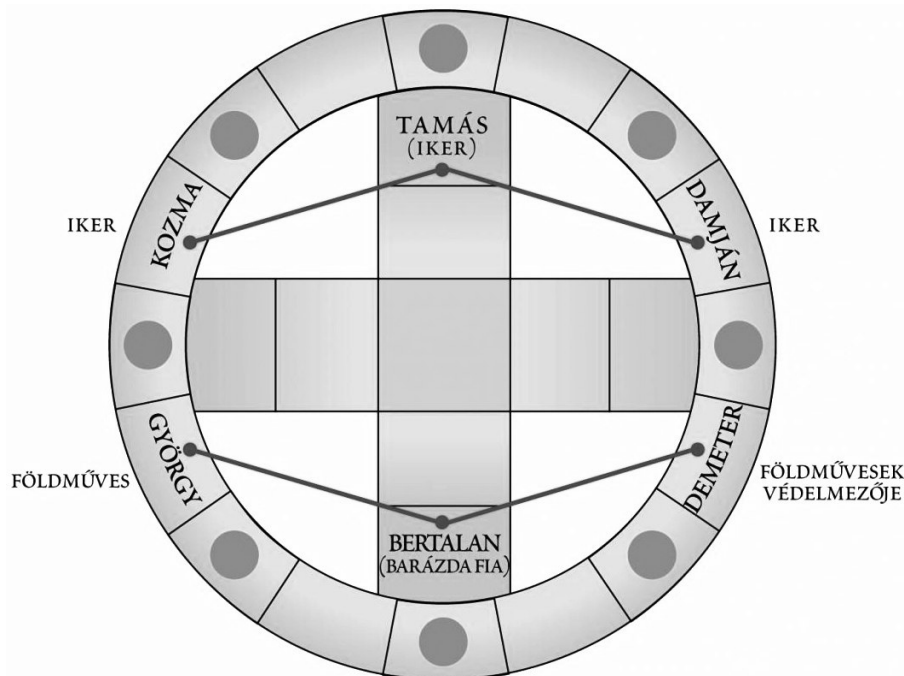
Miért fontos ez a részletes elemzés? Mert fel kell, hogy figyeljünk a Damján neve és foglalkozása közötti összefüggésre. Ő is ikertestvére *Kozma*, orvosok voltak. De a gyógyítás mellett – amit

ingyen, önzetlenül gyakoroltak – buzgó keresztények lévén, tanították, térítették a népet. Fogalmazhatunk úgy is, tanításukkal a keresztény hitre szelídítették a pogányokat.

Ha Damján neve ilyen szépen összecseng a hivatásával, Kozma nevénél találhatunk-e hasonló kapcsolatot? Igen, még ha nem is ilyen direkt formában.

Mint láttuk a *kozmosz* magyarul *rend, rendszer, világ, mindenség*. Ha a *MINDEN-ség* szóra koncentrálnunk, egy kis asszociációval eljuthatunk az *EGÉSZ-ségig*. Aki *EGÉSZ-séges*, annak teste, lelke *REND*-ben van, *REND*-esen működik.

Ezen a ponton szeretném felhívni a figyelmet a két koronarész egy sajátos kapcsolatára.

Az abroncson György és Demeter nemcsak mint katonaszentek és az évkör átellenes pontjait elfoglaló ünnepeik révén, hanem a nevük jelentésében is párt alkotnak. (Démétér bármennyire is pogány istennő, a földművesekhez való viszonya miatt ebben az összefüggésben nem lehet figyelmen kívül hagyni. Viszont általa semmit sem sérül a korona keresztény szellemisége, mert szerepe és minősége beépült a Szűzanya-kultuszba, akire teljes joggal vonatkozhat *az anyának ajánlott* jelentés. Mária mezőgazdasági életet oltalmazó szerepét illetően gondoljunk Gyümölcsoltó, vagy Sarlós Boldogasszony ünnepére!) Kettejükhez pedig a keresztpánton Bertalan társul, akinek neve (*barázda fia*) szintén a földhöz, földműveléshez kap-

csolódik. Rögtön tegyük fel a kérdést, mi lehet a *barázda fia*? Mit is nevel a barázda, a föld? A válasz egyszerű: a *magot*! A *mag* Jézus példabeszédeinek gyakori eleme. A mag miután földbe kerül elhal, de belőle támad az új élet (*Bizony, bizony, mondom nektek: ha a búzaszem (más fordítások szerint búzamag) nem hull a földbe, és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sok termést hoz. Jn 12,24*). A szavak a meghalt és feltámadott Krisztusra vonatkoznak. Az evangéliumokban előforduló *mag* általában a gabona vetőmagja, az *ige* jelképe (Mt 13,18-23), de gondolhatunk a gabonamagból készült kenyérre, mint Krisztus testére is. A Megváltóval való kapcsolat azáltal is erősödik, hogy a korona Bertalan-képe az orom-

zati Pantokrator mögött volt, amíg valaki barbár módon el nem távolította.

Ezek tudatában már nem tűnik oly furcsának a koronán a „földművelés” fogalmát értelmezni, már csak azért sem, mert Jézus Mennyei Országára utaló példázatai általában a mezőgazdasági életből valók.

A másik hármasságot Kozma, Damján és Tamás alkotja. Kozma és Damján a hagyomány szerint ikertestvérek voltak, és Tamás *ikeret* jelent. A név, mint láttuk héber, de a Biblia közli görögül is: *didümosz*. A *di* és a *dü* gyök egyaránt kettőt jelent, a régi magyar szentírás fordítások nem is az *iker*, hanem a *kettős* szót használják, ahogy a csillagjegyet is *Kettősnek* hívták.

Így alakul ki egy az abroncsot és a keresztpántokat összekötő szép szimmetrikus rendszer (lásd az ábrát!), ami újabb bizonyíték a Szent Korona egységes tervezésére.

Elérkeztünk az abroncs három hátulsó képének vizsgálatához és egyben a Szent Koronakutatás legneuralgikusabb pontjához.

Minden képzett és műkedvelő kutató, aki nem akadémiai szemüvegen át vizsgálja a koronát, általában egy kérdésben egyetért: három képet az évszázadok folyamán lecseréltek rajta és ezek helyén ma földi uralkodókat látunk. A képhelyekből egynél, (ahol jelenleg a Dukász-képet találjuk) tudjuk több-kevesebb bizonyossággal megállapítani az eredetileg ott szereplő személyt. Révay Péter XVII. századi koronaőr a Dukasz-lemez helyett még Szűz Mária ábrázolását látja. Mindjárt nézzük is meg nevének jelentését: *Mirjám* héber név, megfejtésében nagy a bizonytalanság. Két megoldás is kínálkozik: *keserűségek*, vagy *magasságok*. Mária életét ismerve mindegyik találó.

De a másik kettő, a ma KON feliratú, hivatalosan *Konstantinos Porphyrogenetosz*-szal vagy *Konstantios*-szal azonosított és a *Geóbitzasz* feliratú, ma I. Géza királlyal azonosított képek esetében teljes a bizonytalanság. A találgatások égi, és földi személyeket egyaránt érintenek, Uriel főangyaltól Atilán át Álmosig. Dr. Végh Tibor koronakutató Szent Józsefet és Keresztelő Szent Jánost javasolja, igencsak megfontolandó érvek alapján.

A koronával kapcsolatos szerény vizsgálódásaim egy újabb teóriát tesznek az eddigiek mellé. Én Remete Szent Pált és Remete Szent Antalt gondolnám a képek helyére. Indoklására nem ez a

megfelelő alkalom – más helyütt megírtam (www.koronaespilis.uw.hu) – itt csak a nevük vizsgálatára összpontosítsunk. A *Pál* névvel már foglalkoztunk, csak a másik remete szentire kell figyelmet fordítani.

Antal

Általában az *Antonius* római nemzetségnévből eredeztetik. Egyes forráshelyek ismeretlen eredetű és jelentésű névnek tartják, mások megjegyzik, hogy ez a nemzetség Héraklész félisten *Anton* nevű fiát tekintette őséne. Helyben vagyunk, tehát a név gyökerét a görög nyelvben kell keresnünk.

Szembeötlő, hogy az *Antal-Anton* név menyire hasonlít a *keleti égtáj* jelentésű *anatolé*-ra. E szó alapja az *an-ana* gyök, *fel-* vagy *(fel)emelkedés* jelentéssel. Van ilyen görög név is, az *Anatol*, melyet meglepő módon nem kapcsolnak össze az *Antal*al. Pedig az *Anatol – Anton – Antal* nevek valószínűleg egy forrásból erednek.

Ha az *ana* kifejezéshez kapcsolt *telosz (célba érkezés, beteljesülés)* szó együttes jelentését keressük, *ana + telosz* nagyjából *emelkedve célba ér, beteljesül*, talán a *megdicsőül* kifejezést is megkockáztathatjuk. Ha az *an = fel, ta = helyez, la = nép* gyököket vesszük alapul, akkor *an + ta + la = a felemelt nép* kifejezést adná.

Mégha e rövid fejtegetés egyesek szerint elhamarkodott lenne is, annyit bizonyosra veszünk, hogy a név jelentése az *emelkedés* fogalmával függ össze.

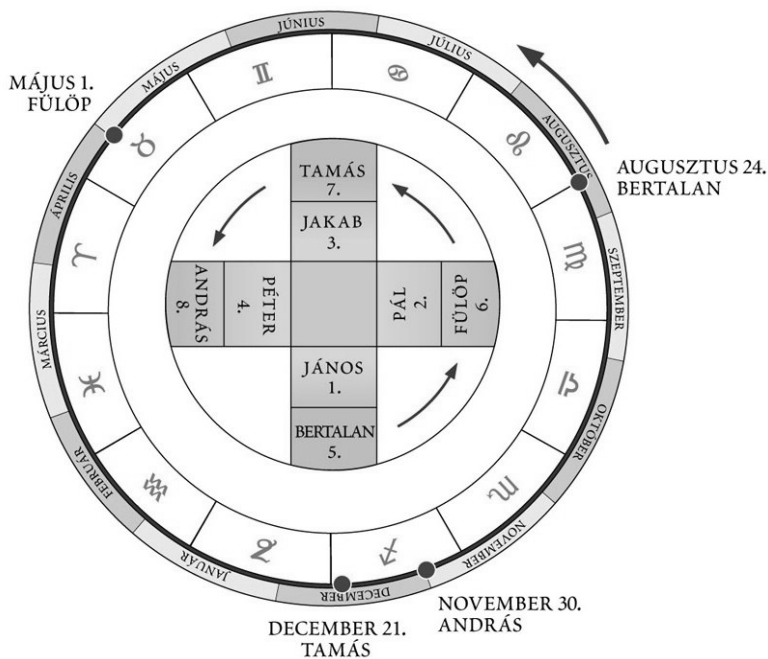
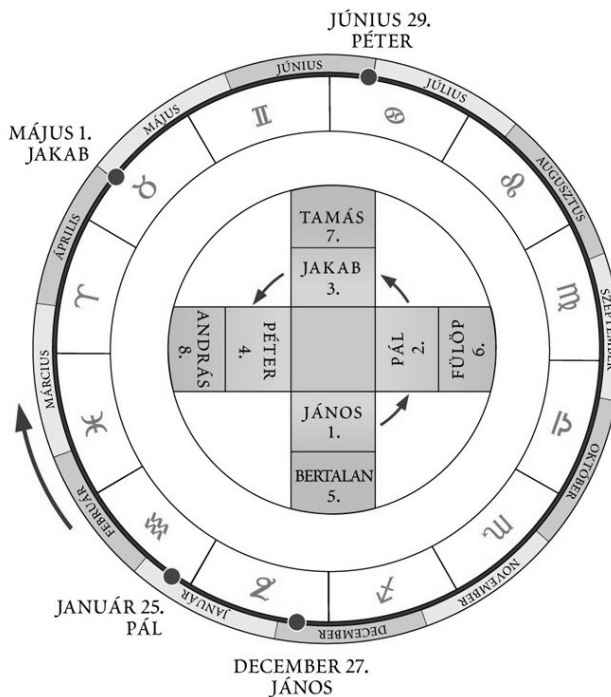
Körbeértünk a korona szent személyein. Az eddig olvasottak túlnyomó része talán még akadémiai körökben is szalonképes lenne, hiszen csak a korona szentjeinek nevét vizsgáltuk jelentéstani szempontból. Ami viszont most következik, az már eretnokség lesz. Ugyanis a nevek többé-kevésbé meghatározott jelentéseinek birtokában, azokat egymás után rendezve és összeolvasva, rejtett üzenethez próbálunk közelebb jutni.

Kezdjük a keresztpántok neveivel. A mellékelt ábrákon látható, hogy az apostolok egy az Atyához közelebbi belső kört és egy külső kört alkotnak. Először a belsőt, majd a külsőt megyünk végig. A leolvasás kiindulópontja János lesz, ezt több tény is indokolja. János a „kezdetek” apostola, evangéliuma a „kezdetben” szóval kezdődik, ünnepe a téli napforduló, a fény megújulása után nem sokkal van, a naptári évkezdethez is a legkö-

zelebb esik. Nevében ott lappang *Janus* római isten, kiről az év első hónapja a nevét kapta. A Szent Koronán János képe sokban eltér a többitől, Borbola János is mesterképnek, kiindulópontnak nevezi (<http://borbolajanos.com/>).

A felső ábra mutatja a belső kört, és körülötte az évkör látható. * Kiderül, hogy a pántok apostolai naptári sorrendben helyezkednek el. Magyarul a

leolvasás időrendben történik. A külső körnél (alsó ábra) viszont ellentétesen az idő folyásával, de a János alatti Bertalan képtől kezdve. Így kapunk olyan értelmes szöveget, amely egy mondatba tudja foglalni az összes név tartalmát. Lássuk először nyersen, csak a nevek magyar fordítását egymás mellé téve.

Belső kör: Isten kegyelmes + kicsi + sarok + kőszikla
Külső kör: barázda fia + lószertető + iker + férfi

* (Az ünnepek évköri elhelyezésének indoklását lásd a www.koronaespilis.uw.hu honlapon, a *Névünnepek vizsgálata* menüpont alatt!)

Az első ami szemet szúr, az a *sarok + kőszikla*, amiből az evangéliumi *sarokkő – szegletkő* juthat eszünkbe. A *barázda fiá-t* a *mag*, vagy az *ige* szóval helyettesíthetjük a fentebbi érvelés alapján, az *iker + férfi-t* érthetjük testvérnek, vagy testvériségnek. Így minimális, az értelmezést könnyítő kiegészítés után a következő olvasatot javaslom:

*Isten kegyelmé(ből a) kicsi szegletkő
a mag (vagy az Ige) lószerető iker férfია(i)*

vagy

*A kegyelmes Isten kicsi szegletköve
az Ige lószerető testvérisége*

Kik a *lószerető ikrek*, vagy tágabb értelemben a *lószerető testvérek*? Gondolom nem nehéz rájönni. A magyarság elválaszthatatlan társa volt a ló. Ráadásul az országok, népek sorsával foglalkozó mundán asztrológiában mi magyarok a Nyilas csillagjegyre tartozunk, amelynek keleti megfelelője a Ló. Az iker (vagy testvér) férfiak pedig nem nagyon utalhatnak másra, mint Hunorra, Magorra vagy/és leszármazottaikra.

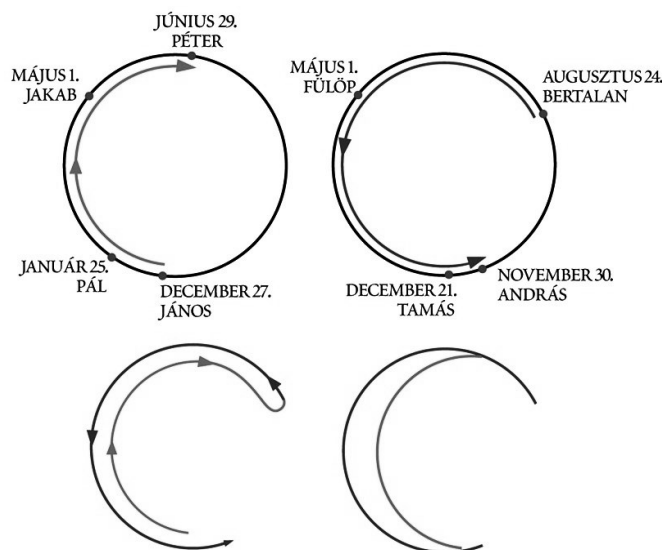
A Szentírás *szegletkőről* írott sorai megdöbbenő módon támasztják alá a pántok apostolneveinek rejtett üzenetét. Jézus a következő szavakat intézi a farizeusokhoz:

„*Sosem olvastátok az Írásban: A kő, amelyet az építők elvetettek, szegletkővé lett. Az Úr tette azzá, és ez csodálatos a szemünkben.*

Ezért mondom nektek, hogy elveszik tőletek az Isten országát, s olyan nép kapja meg, amely megtermi gyümölcsét. Aki erre a kőre esik, összezúzza magát, s akire rázuhan, azt szétmorzsolja.” (Máté 21,42–44. Kiemelés tőlem.)

A pántok neveiből kiolvasott mondat és az evangéliumi hely annyira összecseng, hogy azt kell gondoljuk, a keresztpántok képi programjának kigondolását, a lemezek megalkotását és elrendezését végző mesterek az idézett bibliai sorokat szem előtt tartva hozták létre zseniális műveket.

A belső és külső kör apostolneveinek leolvadási iránya a koronán azonos, de az évkörön elentétes. A mellékelt ábra mutatja a két utat külön-külön, és egyben is. Mint látható, együttes alakjuk egy sarlóra, vagy inkább holdsarlóra emlékeztet. A jelkép a Szűzanyához vezet minket. János jelenéseiben ezt olvassuk: *Az égen nagy jel tűnt fel: egy asszony, öltözete a Nap, lába alatt a Hold.* (Jelenések könyve 12,1) A holdsarló mint Szűz Mária szimbóluma, így rejtve helyet kap a keresztpántokon is.

A Szent Korona apostolképekből nyert üzenete önmagában csodálatos, de reményt is kelt bennünk, hogy az abroncs neveivel is sikerrel járhatunk.

Itt is az az első kérdés, hol kezdjük és milyen irányban olvassuk össze a neveket. A kezdés ter-

mészetesen a korona elejéről kell, hogy induljon. Hogy jobbra vagy balra, erre nézve találtam egy alig észrevehető támpontot. Az oromzati Pántok-rator képen Jézus Krisztus nem előre néz, hanem balra, Gábiel arkangyal irányába, mintha sugallná az összeolvasás kezdőpontját. Igaz is, Gábiel

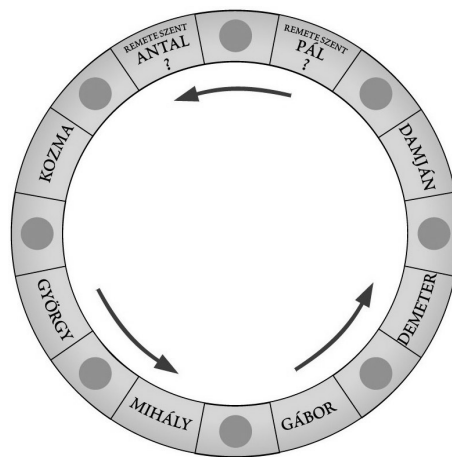
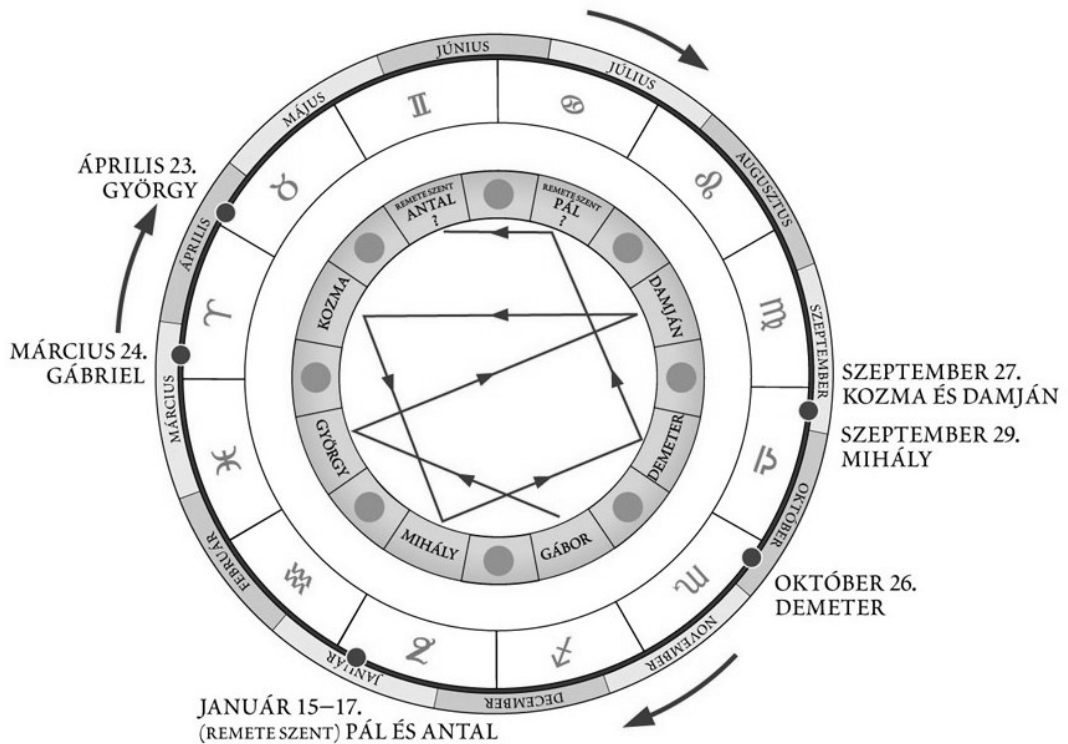
színtisztán jelenti a kezdetet, mert az újszövetségi üdvtörténet Máriánál tett látogatásával kezdődik. A tavaszi napéjegyenlőség közelébe, az új kezdet évszakába tett ünnepe is ezt sugallja.

Leolvasási sorrend többféle lehet, én itt kettőt mutatok be. Az egyik névünnepek évköri dátumainak időrendjét követi, a másik Gábrieltől indulva egyszerűen körbejárja az abroncsot. Megjegyzendő, hogy egyes nevek többféle jelentésva-

riációját egy mondatba zsúfolni lehetetlen, ezért értelmezési kísérleteinkben csak egy-egy verziót veszünk alapul.

Jöjjön tehát az időrendi leolvasás Gábrieltől indulva:

Isten ereje (vagy Uram, az Isten) + földműves (földi működés) + szelíden gyógyít + világ + ki olyan mint Isten (hatalma) + anyának ajánlott (anyához tartozó) + kicsiny + felemelt nép

Úgy gondolom, már így is dereng valami mondanivaló, de ha néhány szót megmagyarázunk, könnyebb dolgunk lesz. A *Georgiosz* név fentebbi értelmezéséből következik, hogy a földműves helyett *földi tevékenységet, földi működést* írjunk. Damján nevének elemzése talán megengedi, hogy a *szelíden gyógyít* kifejezést valamennyire a *megetté-*

rítés irányába vigyük el. Az *anyának ajánlott*, vagy *anyához tartozó* természetesen csak a *Szűzanyára* vonatkozhat. A „*ki olyan mint Isten*” kérdést muszáj leegyszerűsíteni. Ha a „*ki olyan (hatalmas) mint Isten*” formában tesszük fel, akkor *Isten hatalma* megfelelő megoldásnak kínálkozik. Itt mindenképpen a *hatalomra*, a *mindenhatóságra*

tenném a hangsúlyt. Ezek fényében a következő olvasatot javaslom:

Isten ereje a világban való működése által, szelíden gyógyítja (azaz megtéríti) a világot hatalmába, a Szűzanyához tartozó kicsiny felmagasztalt nép által.

Nézzük a másik lehetőséget, az abroncs egyszerű körbejárásával. A kiindulópontunk itt is Gábel.

Isten ereje + anyának ajánlott (anyához tartozó) + szelíden gyógyít (vagy népből való) + kicsiny + felemelt nép (vagy ez esetben felemelkedik) + világ + földi működés + Isten hatalmas, vagy mindenható, vagy hatalom

A javasolt értelmezés:

Isten ereje az Anyának ajánlott kicsiny nép által felemeli a világot földi működésével hatalmába.

vagy talán így:

Isten erejének földi működése a világot, a Szűzanyának ajánlott kicsiny nép által hatalmába emeli.

A magyar nyelv csodálatos rugalmasságának köszönhetően, a két olvasási variáns szembevetően hasonló eredményt hoz.

Jelenleg csak feltételezések sorozatával rendelkezünk a két hátsó kép eredetijéről, ezért kíváncsi voltam, hogy a sérült, hiányos képrend eredményezhet-e értékelhető mondanivalót. A második olvasási sorrend szerint:

Isten ereje + anyának ajánlott (anyához tartozó) + szelíden gyógyít + világ + földi működés + Isten hatalmas, vagy mindenható, vagy hatalom

Javasolt olvasat:

Isten ereje a Szűzanya oltalma alá szelídített világot földi működésével hatalmába vonja.

A névelemzésnél láthattuk, hogy egy-egy névnek több jelentésvariánsa lehet, ezért összeolvasásuk számos változatban lehetséges, (mindet nehéz lenne bemutatni, de bárki folytathatja, például szentpárosok szerinti összevonással) ám a verziók nem érintik az alap mondanivalót: a magyarság Szűzanyához való tartozását, a gyógyítást, vagy megtérítést, a világ felemelését, felemelkedését, summázva: *Isten Országának eljövételét*. Az is feltűnő, hogy az abroncs és a keresztpántok üzenete mennyire összhangban áll egymással. *A magyar-*

ság, aki Isten földi munkájában szegletkővé válik, a Szűzanya oltalma alatt felemeli a világot, vagyis közreműködik Isten Országának megteremtésében.

Még néhány záró megjegyzés.

Látható, hogy sem az Atyát, sem Jézus Krisztust, sem Szűz Máriát nem vettük bele a rendszerbe. Az indok talán belátható; Ők ilyenformán nem részei az üzenetet alkotó formációnak, mert *róluk szól* az üzenet.

A Szent Korona egységes rendszerét egy apró jel is alátámasztja. Szent Demeter lándzsájával a Szent Fülöp kezében tartott tárgyra mutat. Ezt a tárgyat egyesek nyitott könyvnek, mások M-betűnek gondolják. (Véleményem szerint mindkettő lehet. A Szent Korona képi motívumainak nagyszerűsége éppen a két-, vagy többértelműségükben rejlik.) M betűként Máriára való utalást értenek alatta, de meglátásom szerint a Mária mellett jelentheti az anya szót is, ami görögül *méter*, latinul *mater*. Így az anyának ajánlott (*démé-tér*) rámutat az anyát, (vagy Máriát) jelző M betűre.

Visszatérve a reményt keltő prófétikus üzenetünk megalapozottságára, egy olasz szerzetesnek, Pietrelcinai Szent Pionak – akit csak Pio atyaként szoktunk emlegetni – a következő látomás adatott meg:

„Magyarország egy olyan kalitka, amelyből egyszer még egy gyönyörű madár fog kirepülni. Sok szenvedés vár még rájuk, de egész Európában páratlan dicsőségben lesz részük. Irigylem a magyarokat, mert általuk nagy boldogság árad majd az emberiségre. Kevés nemzetnek van olyan nagyhatalmú őrangyala, mint a magyaroknak, és bizony helyes lenne erősebben kérniük hathatós oltalmát országukra!”

Már csak egy költői kérdés maradt: *Isten földi működésében megnyilvánuló ereje* alatt lehetséges, hogy a Szent Koronát kell érteni?

Jelen munkámmal távolról sem állítom, hogy megfejttem a Szent Korona titkait, vagy hogy

minden nyelvészeti elemzésem helyes. Csupán egy új értelmezési keretet kívántam körvonalazni és illusztrálni, amely a korona-kutatás módszertani lehetőségeit gazdagíthatja, és a Szent Korona misztériumának további mélységeit segíthet feltárni.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Balázs Károly: *Újszövetségi szómutató szótár*, Logos Kiadó, Budapest 1998.

Ladó János – Bíró Ágnes: *Magyar utónévkönyv*, Vince Kiadó, Budapest 2002.

Wikipédia, internetes enciklopédia

Újszövetségi szentírás (különböző fordítások és kiadások)

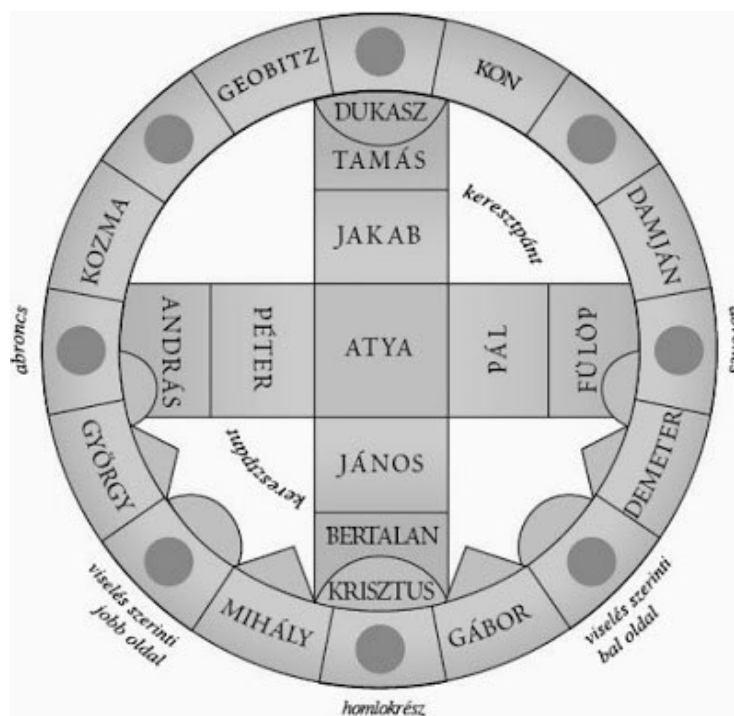
Dictionary of Greek and Roman Biography and Mythology. Szerk.: William Smith. Boston, C. Little & J. Brown, 1867.

Scheffer Miklós

Feltevés a Szent Korona hiányzó képeiről

Időről időre élénk vita zajlik a Szent Korona abroncsán látható világi uralkodóképek eredetének, koronára kerülésének kérdéséről. Annak ellenére, hogy az akadémiai álláspont a többi zománcle-

mezzel szerves egységben, eredeti részekként kezeli őket, több, a hivatalos dogmákat nem követő kutató is határozottan elutasítja ezt.

A mai képrend

A legmegalapozottabb érvek Dukász Mihály bizánci császár portréjának utólagos felszerelése mellett szólnak. Hogy a Dukász-lemez nem tartozott a koronaéhoz, azt elsősorban barbár módon való felerősítése mutatja. Mivel nagyobb mint az eredeti képet rögzítő foglalat, kénytelenek voltak egyszerűen rászegecselni. Méretéből adódóan minden irányban túlnyúlik a képdobozon, így az abroncon körbefutó felső gyöngysor is az útjába esett. Hogy a rögzítés többé-kevésbé mégis biztos legyen, néhány gyöngyöt el kellett távolítani a helyéről.

Középen Dukasz, tőle balra KON, jobbra GEOBITZ

Bármely szemlélő, mindenfajta tudományos előképzettség nélkül, pusztán a józan esztől vézélve beláthatja, hogy semmiképpen nem lehetett része az eredeti képrendnek, mégis történe-szeink makacsul ragaszkodnak ahhoz, hogy a Dukasz-képből vezessék le a Szent Korona datálását, hogy elválasszák Szent István király személyétől.

Hogy ki szerepelt ott eredetileg? Erről Révay Péter XVII. századi koronaőr tájékoztat minket. Révay Túróc vármegye főispánja, királyi tanácsos, táblabíró és még számos cím tulajdonosa 1608-tól 1622-ig, haláláig látja el a koronaőrzés kitüntető

tisztségét. 1613-ban megjelent emlékiratában a Korona története mellett a királyi jelvények leírását is közzéteszi. Itt olvashatjuk, hogy Dukász császár helyett ő még a Szűzanya ábrázolását látja. Márpedig egy koronaőr szavának akkor is hitelt kell adnunk, ha az akadémiai körök megpróbálják mondvacsinált érvekkel hitelteleníteni.

Tehát két tény erősíti egymást. Egy vizuális benyomás: a Dukasz-lemezről világosan látszik az utólagos felszerelés, és egy megbízható történelmi forrás, amely feltárja előttünk az eredetileg ott található képet, a Szent Szűzanya rekeszománca foglalt ábrázolását.

Itt most nem célok, hogy az abroncs három uralkodóképének utólagos felszerelésével kapcsolatos minden érvet és bizonyítékot felsorakoztassak, ajánlom a témában Németh Zsolt: *A Szent Korona sérüléseinek és átalakításainak krónikája* című könyvét, vagy Bradák Károly: *A magyar korona hátsó ormának problematikája* című tanulmányát. Térjünk rá inkább arra az eddigieknél jóval ingoványosabb területre, hogy a KON és a GEÓBITZASZ feliratú zománcclemezek helyén eredetileg kik szerepelhettek.

E tekintetben teljes a bizonytalanság. A találgatások sora égi és földi személyeket egyaránt érint. Nézzünk néhány példát a leginkább közismert elméletekre. Pap Gábor Atillát és Budát javasolja, Berta Tibor Uriel és Rafael arkangyalokra voksol, Dr. Végh Tibor Szent József és Keresztelő Szent János mellett érvel, Dr. Bakay Kornél csak a Dukasz-képet nem tartja eredetinek és Álmost feltételezi a helyére.

A kutatók álláspontjait tiszteletben tartva a feltevések tárházát saját elméletemmel gazdagítanám.

A végkövetkeztetésig vezető stratégiám az abroncs szent személyein leginkább szembeötlő közös vonások vizsgálata volt. Az első, ami minőségüket, küldetésüket tanulmányozva feltűnhet, hogy mind párt alkotnak. Két arkangyal, két katonaszent, két orvosszent.

Az arkangyalokat, Mihályt a mennyei seregek vezérét és Gábort a hírvivőt tekintve első látásra azt gondolhatnánk, hogy párosukat csak égi rangjuk köti össze, legalábbis az Újszövetségből több nem derül ki. De ha az ószövetségi Dániel próféta könyvét fellapozzuk, láthatjuk szorosabb kapcsolatukat. Gábrriel e szavakat intézi a prófétához:

„Vajon tudod-e, miért jöttem hozzád? Íme, most visszatérek, hogy megküzdjek a perzsák fejedelmével; aztán pedig kivonulok, s megjelenik és jön a görögök fejedelme – de tudodra adom azt, ami fel van jegyezve az igazság könyvében –;

és mindezekkel szemben nincs más segítőm, mint Mihály, a ti fejedelmetek.” (Dán 10,20-21)

Az idézetből látszik az arkangyalok párosának szoros együttműködése.

Szent Mihály és Szent Gábor főangyalok

Szent György és Szent Demeter hasonló életorsuk által válnak nemcsak a Szent Koronán, hanem több ikonon és freskón is szentpárosává.

Demeter Sirmiumban, a mai Szávaszentdemeteren született 270 körül. Az ortodox egyház a legtiszteltebb alakjai közt tartja számon. Bár a nyugati liturgiában tisztelete csak szórványosan fordul elő, hazai kultusza sajátosan magyar és határozottan erősebb. Katonaként szolgált Diocletianus császár uralkodása idején, és fiatal kora ellenére nagy sikereket ért el. Ígéretes hadi pályafutásának keresztény hitre térése és eredményes igehirdetése vetett véget. Börtönbe zárták, majd 304-ben kivégezték.

Szent György alakjában a valós személyiség keveredik a kereszténységénél ősbibb, mítikus naphéroszok alakjaival, ám ez a hagyományréteg jóval később épült be legendájába. A sárkányölő hős motívuma, képeken, szobrokon a leggyakoribb, legkedveltebb ábrázolási formája. Történelmi személyét tekintve 270 körül született Kappadókiában. Diocletianus császár alatt lépett katonai pályára, és Demeterhez hasonlóan hadművészetekben megmutatkozó tehetsége révén hamar magasabb pozíciókba jutott. Fényes karrier várt volna rá, ha édesanyja hatására nem tér át a keresztény hitre. A palesztinai Lydda városában halt vértanúhalált 303-ban.

Szent György és Szent Demeter

Szent Kozma és Szent Damján igazán szoros párost alkotnak, ugyanis a források szerint iker-testvérek voltak. Arábiában születtek, és mert nagy érdeklődés támadt bennük a tudományok, különösen az orvoslás iránt, hazájukat elhagyva Szíriába mentek tanulni. Majd Kilikiában, Égé városában telepedtek le, ahol emberek, állatok gyógyításával foglalkoztak. Buzgó keresztények lévén sem a gyógyításért, sem az orvosságokért nem fo-

gadtak el semmilyen fizetséget. Önzetlen segítségük és az Evangéliumot hirdető prédikációik hatására nagyon sokan megtértek, így nemcsak orvosai, hanem apostolai is lettek a vidéknek. Nyilvános és népszerű térítői tevékenységük miatt nem kerülhették el sorsukat. A Diocletianus féle keresztényüldözés alatt 303-ban haltak mártírhálált.

Szent Kozma és Szent Damján

E rövid áttekintés után tehát több közös vonást is megállapíthatunk:

- Ahogy az elején írtuk, mind párt alkotnak
- A földi személyek szinte egy időben látták meg a napvilágot
(Kozma és Damjánról nincs pontos adatom, de nyilván ők is a III. század szülöttei.)
- Vértanúhaláluk is nagyon közel esik egymáshoz

További megfigyelés gyanánt elmondhatjuk, hogy minőségük, szerepkörük egymáshoz való viszonyítása, egy bizonyos irányultságot mutat. Más szavakkal, isteni küldetésükhöz szükséges energia, személyükben megtestesülő jellege a korona abroncsán hátrafelé haladva, fokozatosan válik egyre szelídebbé. A hírvivő Gábiel, az angyali fővezérrel, Mihállal és a két katonaszenttel a pozitív harcos aktívan áradó energiáját képviseli. A két orvoszent már a szelídebb, szemlélődő, gyógyító erő jele, de még mindig a külvilághoz, a társadalomhoz kötődik. Mi következhet ebből az irányultságból, milyen személyek felé mutat ez a tendencia? Véleményem szerint olyanok felé, akik

a világtól teljesen elvonult, elmélkedő, befelé forduló, imádságos életet éltek.

Állítsuk most fel a fentiekből adódó követelményrendszert, amely segítségül szolgálhat a hiányzó személyek megtalálásában:

- 1) A katona- és orvosszentekhez hasonlóan, jelentős szenteknek kell lenniük
- 2) Közismert párost kell alkotniuk
- 3) Életüknek a III–IV. századra kell esnie
- 4) Világtól elvonult, elmélkedő, imádságos életet kellett, hogy éljenek

Az említett feltételeknek Remete Szent Pál és Remete Szent Antal nagyon is megfelel.

Remete Szent Pál 228 körül született Thébában, gazdag család gyermekeként. Keresztény lévén szembesülnie kellett Decius és Valeriánus császárok kegyetlen üldöztetésével, és mivel hitét nem akarta megtagadni, de nem érezte elég erősnek magát a megpróbáltatások elviseléséhez, inkább a pusztába menekült. Hajlékul egy barlangot választott, mellette forrás is csörgedezett és a bejáratnál pálmafa adott hús árnyékot. Itt élte le

igencsak hosszú életének hátralevő részét elmélkedésben, imádságban, önmegtagadásban. Élete végén adatott meg neki Remete Szent Antallal való találkozás.

Remete Szent Antal 251-ben született Herakleopolisz környékén, keresztény család gyermekeként. Egy alkalommal a szentmisén ezt a szakaszt olvasták: „Ha tökéletes akarsz lenni, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között... Aztán gyere, és kövess engem!” (Máté 19, 21) E szavak olyannyira megragadták az ifjú Antalt, hogy úgy érezte, követnie kell a parancsot. Mindenét pénzzé tette, és ami nem a húga neveltetéséhez kellett, azt a szegényeknek adta. Élete további részét Istennek szentelendő, kivonult a pusztába. A hátralevő hosszú évtizedek alatt több helyen is megfordult, míg végül a Vörös-tenger közelében elterülő hegyvidék kietlen sziklái között telepedett le. Antal körül egész remetetelep alakult ki, és halála után nem sokkal máig is működő kolostort építettek.

Remete Szent Antal és Remete Szent Pál

Egyszer Antalnak égi szózat adta tudtára, hogy nem ő az egyetlen és legidősebb remete a környéken. Így szerzett tudomást Remete Szent Pálról, akit meglett kora ellenére sietve felkérés. Találkozásuk történetét Szent Jeromostól is-

merjük. Az együtt töltött rövid idő nagy örömben, imádságban telt. Élelmükről az isteni törődés gondoskodott holló képében, egy teljes cipót hozva nekik eledelül. Pált az egymagában töltött hosszú évtizedek alatt a madár csak napi fél cipóval látta el.

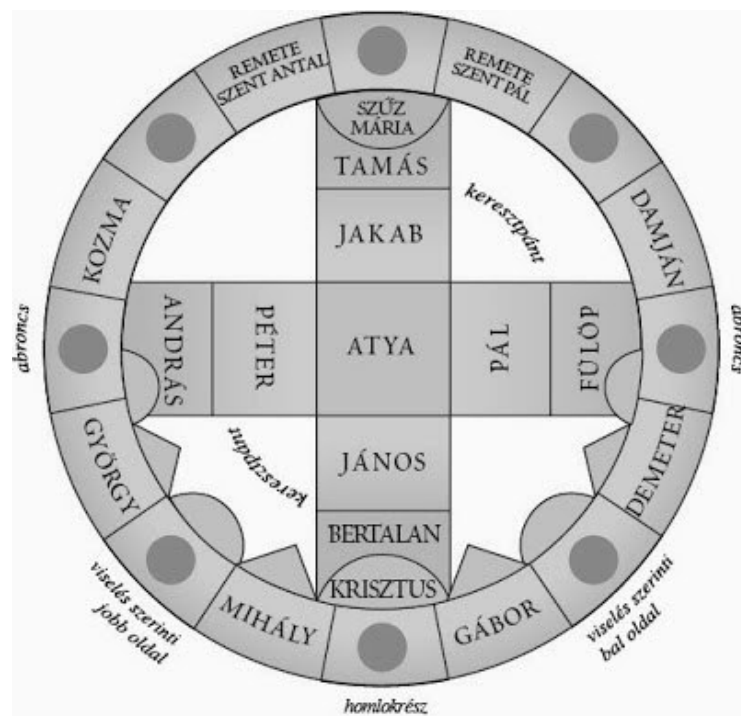
Egyszer csak Pál kijelentette, hogy érkezett a végórája. Utolsó kívánságaként kérte Antalt, hozza el neki Szent Atanáz köpönyegét, hogy abba csavarva temesse el őt. Antal ugyan hevesen tiltakozott, hogy éppen most nem hagyja el remetetársát, de végül csak útra kelt. Pál tulajdonképpen azért küldte el, hogy megkímélje halálának látványától. Mire Antal visszatért, Pál már halott volt, bár térdeplő teste élő személy látszatát keltette. Antal nagy szomorúságában azt sem tudta, hogyan temesse el a kemény köves pusztában a testet, de az isteni gondviselés két oroszánt küldött segítségül, akik mancsukkal ásták meg a sírt. Halálának éve 341 volt, Antal 356-ban halt meg.

Kilencszáz év elteltével Remete Szent Pál lett a magyar alapítású pálos rend patrónusa. Az eddigi alapján felmerülhet a kérdés; lehet, hogy Boldog Özsébet a Koronán való szereplése is inspirálta a választásban?

Antal és Pál a két leghíresebb remete szent tehát megfelelne a kritériumoknak, bár ha az abroncs szentjeinek közös vonásait említettem, tisztában vagyok vele, hogy egyikük sem volt vértanú, ahogy a katona- és orvosszentek. Igencsak hosszú földi élet után természetes halállal lépnek be az égi dicsőségbe. Az ellentmondást úgy tudnám feloldani, hogy esetükben már nincs szükség vértanúhalálra, mert a társadalomból való kivonulásuk és aszketikus életük áldozatával „meghaltak” a földi világ számára. A Koronán elfoglalt helyük is jelzi nyilvánosságtól mentes életüket, amely úgy jut kifejezésre, hogy az abroncs hátsó, kevésbé látható részére kerültek.

Nézzük meg, hogy az abroncs-szentek feltevésünkkel kiegészített együttese, életük és küldetésük példájával mit üzen egy uralkodónak.

A magyar király a nagyvilággal szemben legyen harcos, védje meg országa határait, népe felé legyen gyógyító, orvosolja annak bajait, magában pedig legyen elmélkedő, folyamatos imádságban keresse a kapcsolatot Istennel.

Feltételezéssel kiegészítve

Ha Dukász Mihály helyén eredetileg Szűz Mária volt látható, akkor spirituális és képi program szerinti összhatásában sem mellékes szempont, hogy kiknek a társaságában szerepel a koronán. A Szűzanya és a két remete szent nagyon is jó hármasságot alkot.

A Pálos Rend Szabályzata így ír a Szűzanyáról: „A Boldogságos Szűz Mária a remeték Királynője, így rendünknek is különleges Védőasszonya. Ezt a tényt már a legősibb időktől kezdve kifejezték atyáink egészen a legutóbbi nagykáptalanig, amikor az egész pálos közösséget felajánlották neki, s reá bízta a legmagasabb vezetést. Ezért a Boldogságos Szűz szerepének bemutatása Krisztus és az Egyház titkaiban, életének követése

és tiszteletének terjesztése a pálos lelkiület különleges jellemvonásaihoz tartozik.”

A jelenleg rendelkezésünkre álló adatok alapján csak két biztos kijelentést tehetünk:

- A ma látható uralkodók képei utólagosan kerültek a Szent Koronára.
- A Dukász-lemez helyén a Szűzanya képe volt.

A másik két személy kilétére nézve marad a találgatások, feltevések sora. Ha azt nem is jelenthetem ki teljes bizonyossággal, hogy Remete Szent Pál és Antal a megoldás, érveim talán elfogadhatóak arra nézve, hogy szerepkörükben legalábbis hasonló szentekkel lenne teljes a Szent Korona képi programja.

Scheffer Miklós

További megjegyzések a Szent Korona hiányzó képeihez

A Szent Korona hiányzó képeivel foglalkozó előző bejegyzés kapcsán többen megjegyezték, hogy Révay a Szent Korona leírásakor a Szűzanyán kívül keresztény királyokról és császárokról is említést tesz, sőt Konstantin bizánci császárt is megemlíti, így nem lenne helytálló más alakokat, így például szenteket a helyükre képzelni. A felvetés megkerülhetetlen, így mindenképpen foglalkozni kell vele.

A legelterjedtebb nézet szerint Révay (megh. 1622.) még az eredeti állapotában kellett, hogy lássa a Koronát, mivel csak II. József hajtja végre a képcserét 1784-90 között, amikor Magyarország legbecesebb királyi ereklyéjét Bécsbe viteti, és ez alkalomból egyszerre kerül rá mind a három, ma is látható uralkodó zománclemeze.

Hogy megnyugtató választ találjunk a problémára, Révay Péter műveit kell tüzetesebben megvizsgálnunk. Tudvalevő, hogy neve alatt nemcsak az életében, 1613-ban megjelent emlékiratait tartjuk számon (*Révay Péter Turócz vármegei főispán rövid emlékirata Magyarország több mint 600 éve tündöklő Szent Koronájának eredetéről, jeles és győzedelmes voltáról, sorsáról*). Az első kiadás szövegét 1616 és 18 között, több indokból is átdolgozta, de kiadását már nem érthette meg, mert csak 1659-ben nyomtatták ki, *De Monarchia et Sacra Corona Regni Hungariae* címmel.

Nézzük meg mindkét mű ide vonatkozó részét szó, illetve fordítás szerint:

Az 1613-as kiadásban:

„...a homlokzati részen almát tartó Üdvöztőnk képmása, az ellenkező oldalon a Szent Szűz Máriáé, aztán az apostolok, a keresztyén királyok, császárok, vértanúk szentséges sora, mint látszik, görög betűkkel, az arany alakokat és a hozzájuk tartozó jelvényeket ábrázoló képek az egészen keresztül a legfelül álló keresztig váltakozva követik egymást...”

Az 1659-esből értesülünk Konstantinról:

(Itt két fordítást is közlök, mert a kettő némileg eltér egymástól, és a különbség később fontos lesz.)

„...Mit szóljak ahhoz, hogy a Korona alsó kerületén Konstantin a saját képmását valamely görög császárokkal egyetemben bevéssette, [ez] azért más körülmények között is annak bizonyossága, hogy a hálás utókor a Koronának e jeles adományát neki magának köszönheti elsősül, koronánk pedig nemcsak a mondott képek és írások miatt látszik görög mesterséggel készítettnek, de a rá felfüggesztett láncocskák miatt is, amelyek ugyanezen a helyeken a görög császárok képmásain találhatóak...”

(Bradák Károly: A magyar korona hátsó ormának problematikája, Ősi gyökér 35. évf. 2-3. sz. április-szeptember.

http://epa.oszk.hu/02300/02387/00019/pdf/%C5%90si%20Gy%C3%B6k%C3%A9r_2007_2-3_002-037.pdf)

„Amelyet ezekután a csatákban a zászlaján használt, két görög betűvel jelezvén Krisztust: ahogyan a mi Koronánkon is a Megváltó képmásánál világosan látjuk. És hogy a Korona alsó felének a kerületére Konstantin az ő képmását más görög császárokkal együtt rávéssette, hogy ebből, és a többi körülötte lévő jelből a hálás utókor felfigyelje a Korona ezen jegye alapján, hogy ő maga kapta először ajándékként? Látható, pedig, hogy a mi Koronánk görög műretek, nem csak a mondott képekből és betűkből, hanem a felfüggesztett láncocskákból, amelyek ugyanazon a helyen, a görög császárok képeinél találhatóak...”

(Link:

http://toriblog.blog.hu/2009/04/20/a_magyar_szent_korona_meghamisitasa)

Az akadémista vonal az utóbbi idézettel cáfolja a XVIII. századi képcseré-elméletet, az alternatív oldal egyes képviselői – nem mind – pedig eleve hiteltelennek tartják a művet, mert csak Révay halála után 37 évvel jelenik meg, javított és átdolgozott (szerintük manipulált) formában. Vélekedésük érthető, mert így látszólag jogalapját veszti bárki más személyének a világi uralkodók helyén való feltételezése II. József kora előtt. A szöveg világosan fogalmaz, „a Korona alsó kerületén Konstantin a saját képmását...bevéssette”.

Megnevez egy bizánci császárt, és közli a kép helyét. Ez megfelel az abroncs mai állapotának. Hogy ez Révay eredeti megfigyelése, vagy a későbbi átdolgozást végző Jongelinus Gáspár tollából került a szövegbe, most mellékes, ugyanis nekünk a könyv megjelenésének dátuma a fontos. Az évszám pedig 1659. A mű hitelét kétségbe vonók kedvéért fogalmazzunk úgy, hogy ha azt nem is jelenthetjük ki biztosan, hogy Révay látta Konstantin képét a Koronán, de azt igen, hogy 1659-ben, tehát II. József kora előtt már rajta volt.

A koronamanipulálás másik ellenérvének Gottfried Schwarzot, a magyarországi születésű német evangélikus teológust szokták idézni. Ám tudvalevő, hogy Schwarz nem látta a Koronát, csak Révayra hagyatkozva ír róla. (*Initia religionis Christianae inter Hungaros Ecclesiae Orientali adserta, 1740.*)

A fentiek alapján tehetünk egy olyan megalapozott kijelentést, hogy 1659-ben léteznie kellett egy köztes állapotnak, amikor a Szűzanya lemeze még rajta van a Koronán, de a két szomszédos foglalatban már a KON és a GEOBITZ feliratú kép volt található. Egy óvatosabb következtetéssel ezt az időegységet visszafelé Révay Péterig, előrefelé II. József koráig kitolhatjuk, azaz a megjegyzéssel, hogy elviekben 1703 és 1712 között is lehetőség volt a képek cseréjére, mert akkor is Bécsben őrizték a szent ereklyét. De mivel az első híradás Konstantinról megalapozottan 1659-es keltezésű, az ő ábrázolását, legalábbis 1659-től biztosnak vélhetjük. Hogy Révay koráig, pontosabban az ő 1608-as koronaári tisztének kezdetéig miért tolhatjuk ki a Konstantin kép meglétét, azt azzal indokolnám, hogy 1608 és 1659 között nem nagyon adódik elvi lehetőség a képcserére, mert Koronánk nem kerül ki őrzőinek felügyelete alól. Az országot is csak egyszer hagyja el rövid időre, amikor 1638-ban Kara Musztafa hadjárata elől Bécsbe, majd Linzen át Passauba menekítik, de még abban az évben visszakerül Pozsonyba. Hogy a kép meglétét meddig vihetjük vissza időben, ennek találgatására most nem vállalkoznék.

Szólni kell Révay a Korona világi uralkodóképeinek megemléteskor alkalmazott megfogalmazásairól is, mert részletesebb vizsgálatukkal érdekes következtetésekre juthatunk a képrendet illetően. Az 1613-as művében így ír:

„...a homlokzati részen almát tartó Üdvöztőnk képmása, az ellenkező oldalon a Szent Szűz Máriáé, aztán az apostolok, a keresztyén királyok, császárok, vértanúk szentséges sora...”

Először is figyeljük meg a felsorolás sorrendjét! 1. Jézus, 2. Szűzanya, 3. apostolok, 4. világi uralkodók, 5. vértanúk. A szakrális hierarchia sorrendje nem ez lenne, ráadásul, ha az égi rangsort a képrenddel ötvözve vesszük figyelembe, akkor így felelne meg a valóságnak: 1. Jézus, 2. Szűzanya, 3. apostolok, 4. vértanúk, 5. világi uralkodók. Természetesen egy ilyen felsorolás első három helyén Jézus, a Szűzanya és az apostolok kell, hogy szerepeljenek, de Révay miért helyezi előbbre a világi uralkodókat a szenteknél?

A másik megfigyelés az, hogy királyok-ról és császárok-ról tesz említést. A többes szám használatához legalább két tétel együttes jelenléte szükséges. Minimum két császár és két király. Ez abban az esetben sem jön össze, ha az akadémista történészek szemével az uralkodók képeit eredetinek tételezzük fel, hiszen csak két császár és egy király lenne jelen.

Az 1659-ben kiadott szövegben ez áll:

„...a Korona alsó kerületén Konstantin a saját képmását valamely görög császárokkal egyetemben bevéslette...”

Ebben az esetben is Konstantinon kívül még legalább két görög császárt kellene feltételeznünk. Itt akár örülhetnének az akadémisták, ha Révay a Geobitz lemezt véletlenül császárnak nézte, akkor meg is van a leltár. De mi, akik nagyon is elhisszük, hogy Révay nem vizionált, hanem a saját szemével látta Szűz Máriát a Szent Koronán, fel kell, hogy tegyünk a kérdést, akkor hogyan lesz meg a Konstantinon kívüli legalább kettő (vagy több) uralkodó?

Hogy a válaszhoz közelebb jussunk, vegyük tüzetesebben szemügyre az 1659-es mű szövegének egy másik részletét, de most nagyon fontos, hogy a fentebb közölt két fordítást összehasonlítsuk:

„...koronánk pedig nemcsak a mondott képek és írárok miatt látszik görög mesterséggel készítettnek, de a rá felfüggesztett láncocskák miatt is, amelyek ugyanezek a helyeken a görög császárok képmásain találhatóak.”

(Bradák)

„Látható pedig, hogy a mi Koronánk görög műredek, nem csak a mondott képekből és betűkből, hanem a felfüggesztett láncocskákból, amelyek ugyanazon a helyen, a görög császárok képeinél találhatók.”

(töriblog)

A két fordítás egy apróságban eltér egymástól, de ez az apróság egészen más irányba viszi a mondat értelmét.

*a görög császárok képmásain
görög császárok képeinél*

Akkor tehát a Koronára erősített láncocskák a görög császárok képein, vagy képeinél találhatóak? Nézzük most csak a Bradák féle fordítást, de a lényeg kiemelésével:

„...**koronánk ... a rá felfüggesztett láncocskák miatt is, amelyek ugyanezek a helyeken a görög császárok képmásain találhatóak.**”

A mondat, annak ellenére, hogy így is lehet fordítani, nem tűnik értelmesnek. Nyelvtanilag mindkét szövegvariáns helyes, mert az „*in Iconibus*” ezt is, azt is jelentheti. Ezért a mondat értelméből kell eljutnunk a megfejtésig. A láncocskák a képmásokon találhatóak? Az *amelyek* vonatkozó névmás a Koronára felfüggesztett láncokra utal, ez nem lehet kérdés. De hogy ezek a képeken legyenek, az fizikai képtelenség. Így hát nincs más megoldás, csak az, hogy a képmásoknál, azok közelében találhatóak! Tehát a második verzió a megfelelő.

Viszont így valami zavar támad. Az abroncs hátsó részének két uralkodója közelében csak *egy* lánc található, és semmi jel nem utal rá, hogy valaha is több lett volna. Láncocskákat (tehát egyszerre többet) csak Szent Demeter, Szent Damján, Szent György és Szent Kozma képei alatt figyelhetünk meg. Ez pedig csak egyet jelenthet: Révay az említett szentek közül valakiket uralkodóknak nézett!

De vajon kiket? Véleményem szerint a négy szent közül, kezükben tartott lándzsájuk és pajzsuk miatt leginkább Demeter és György alakja jöhet szóba. Lehet, hogy ez a következtetés kicsit hajmeresztőnek, vagy eretneknek tűnik, de így az összes ellentmondás feloldható:

1. Az 1613-as felsorolás sorrendje: 1. Jézus, 2. Szűzanya, 3. apostolok, 4. világi uralkodók, 5. vértanúk

Az apostolok után egyből uralkodókat említ, mert Demeter és György képe (mint vélt uralkodók) előrébb van, mint Damjáné és Kozmáé. (Leszámítva a két hátsó személyt.)

2. A többes szám használata: „keresztyén királyok, császárok” (1613), „Konstantin a saját képmását valamely görög császárokkal egyetemben bevésztette” (1659)

Így összesen négy személyről lenne szó, akiket ha mind nem is ismert Révay, de általánosságban királyokként és császárokként említ meg. Hogy nem igazán tudta őket azonosítani, arról a *valamely* szó használata tanúskodik.

3. A láncocskák, amelyek a görög császárok képmásainál találhatóak

Több láncocskát csak a két oldalt látható szentpárosoknál találunk. Révaynak ez a látszólagos ellentmondást rejtő kijelentése a – nyilván szokatlan – feltevés fényében könnyen értelmezhető.

Összefoglalva az eddigi következtetéseket:

Valószínűsíthető, hogy Révay egy olyan koronát láthatott, amelynek hátsó oromzatán még a Szűzanya szerepelt, de alatta kétfelől az abroncson már a KON és GEOBITZ voltak felismerhetőek. A koronaőr vizsgált leírásainak további elemzése után pedig kénytelenek vagyunk feltételezni, hogy vélhetően Demeter és György képét is uralkodóknak nézte. Természetesen ez a fajta tévesztés nem egyenértékű azzal, amit akadémiai körök tulajdonítanak neki a Mária-képpel kapcsolatban, mert nyilván nem nézett egy szakállas uralkodót Szűz Máriának, de a két katonaszent, akik bár koronát nem viselnek, de hadi felszerelésük okán akár egy király látszatát is kelthetik.

De ha KON és GEOBITZ már ott volt a XVII. században is, akkor mi teremt jogalapot arra, hogy helyükön más személyeket feltételezzünk az ennél régebbi korokban? Erre az uralkodóképek alaposabb vizsgálata adhat választ.

Először is néhány pontban arról, hogy a három hátsó kép miért nem lehet az eredeti képrend része. Itt nagyrészt széles körben elterjedt, sokak által hangoztatott megfigyeléseket ismertetek a teljesség igénye nélkül:

– Mint korábban szó volt róla, a Dukasz-képen látszik a legfeltűnőbbben a nem oda tervezett-ség. Mérete nagyobb, mint a mögöttes foglalat,

ezért csak szegecsekkel tudták rögzíteni. A kép alsó széle rálóg a gyöngysorra, ezért a stabilabb elhelyezés érdekében azokból jónéhányat el kellett távolítani.

- Bradák Károly rámutatott arra, hogy a császár alakjának olyan durva anatómiai hibája van, ami a többi képen egyáltalán nem fordul elő.

A figura jobb karja furcsán gnóm, aránytalanul kicsi. Nincsen könyöke, egyszerűen csak ívben be van görbítve, mintha több ponton eltörték volna. Az a mester, aki képes volt Szent Györgynek, vagy Szent Demeternek élethűen behajlított kart kialakítani, Dukasz esetében elvesztette az ehhez szükséges rajzi tudását?

- Pap Gábor felhívta rá a figyelmet, hogy a Konstantin-képen, maga a KON felirat “ω” betűje feletti, rövidítést jelölő vízszintes vonalka egészen az aranylemez szélére került. Eredetileg így nem lehetett, mert egy mélyedést, aminek hiányzik az egyik oldala, lehetetlen zománcal kitölteni, tehát ezt a lemezt biztos,

hogy utólag kellett a foglalat méretéhez igazítani. Magyarul, valahonnan valamikor eltávolították, és a Szent Korona abroncsára ráhelyezték oly módon, hogy a foglalatba kényszerítés érdekében méretre igazították, de oly szerencsétlen módon, hogy a vonal majdnem a művelet áldozatául esett.

A KON, DUKASZ és a GEOBITZ zománcklemez

Még számos megfigyelést lehet tenni, de mielőtt folytatnánk, szigorítsunk egy kicsit a vizsgálódás feltételein. Ugyanis nekünk arra is bizonyítékot kell találnunk, hogy a három uralkodókép nem egy időben került a mai helyére, tehát rajtuk stílusbeli eltérések egymáshoz képest is kell, hogy legyenek. Ha az utólagosan felhelyezett képek te-

kintetében, a következtetéseknek megfelelő időrendhez tartjuk magunkat, akkor a KON és GEOBITZ lemezeknek jelentős eltérést kell mutatniuk a Dukasz-képhez viszonyítva.

- A legszembetűnőbb különbség a ruházat kidolgozásában mutatkozik. Az abroncs angyalainak

és szentjeinek viselete következetes, a drapériák redőzetének esései életszerűek. Ez egyáltalán nem mondható el az uralkodók képeiről. Sőt még egymás között is van különbség. A KON képen szinte semmit nem tudunk meg a császár öltözetéről, mintha egy testhez simuló, mintás felsőrészben lenne. A GEOBITZ lemezen láthatunk egy vállra borított palástot, de kidolgozása koránt sem olyan következetes, mint az angyaloké, vagy a szenteké. A drapéria ívei mereven megtörnek, azt a hatást keltik, mintha a ruhadarab kartonpapírból lenne kinagyolva. Dukasz Mihály ruhája pedig maga a káosz, nemhogy az abroncs többi alakjától különbözik, de uralkodótársaiétól is lényegesen. Bár – ismerve a korabeli császári viseletet – némi fogalmat alkothatunk a ruha jellegéről, de a kivitelezés messze elmarad a többi képétől. A díszítőmotívumok esetlenségük miatt is különbséget mutatnak a KON és a GEOBITZ képek hasonló díszítőmunkáihoz képest. Míg az alsó két képen a fordított szívek rendezett vonalakban, függőleges szimmetriatengelyükkel egy irányba mutatva sorakoznak, addig Dukasz testén össze-vissza dülöngélve, egységes irány és rendszer nélkül állnak.

Nézzük a koronákat! Konstantin és Dukasz tipikus bizánci sapkakoronát visel, de nem egészen egyformák. A rajtuk látható csüngők stílusában különbség van. Konstantinén a gyöngysorok vastagabbak, az egész hatás bumfordibb, mint a Dukaszén láthatók. A két koronához képest Turkia hívó királya abroncskoronát visel, de ennek és az alak koponyájának rajzolata nagyon furcsa. A két császár fejdíszre leköveti a normális koponyaformát, de a király feje két oldalt abnormálisan kiszélesedik, a fejék formája pedig karélyszerűen követi ezt.

Ennél a figuránál maradván feltűnik az irreálisan nagy fül is, az alsó koronarész többi szentjének füleihez képest majdnem háromszor akkora. A szemállásokban is különbségeket vehetünk észre. Konstantin előre néz, szemgolyója a szemnyílás felső vonalához tapad, a hatás életszerűséget kelt. Dukasz tekintete merev és halott, mert szemgolyója a felület közepén helyezkedik el. A karok kivitelezése is erősen

eltér mind a szentek zománcaitól, mind egymástól. Illetve KON és GEOBITZ mindkét karja hasonló rajzi logika mentén jelenik meg, de ezektől – ahogy már szó volt róla – Dukasz karjai teljesen eltérnek.

És végül szemügyre véve a feliratokat, a legtisztábban az látszik, hogy a KON kép betűi egészen mások, mint a Dukasz-lemezéi. A betűszárak nem egyenletes vastagságúak, hol vékonyak, hol vastagok. Megformálásuk hanyagabb, elnagyoltabb. Ez a stílus csak a KON képen jelenik meg. Kevésbé feltűnő, de a legvastagabb betűszárai a GEOBITZ kép feliratának vannak. Ez mind az angyalok és szentek képeitől, mind az uralkodókétól megkülönbözteti.

Amellett, hogy elég érvt felsorakoztattunk arra nézve, hogy az uralkodók képei nem készülhettek az angyalok és szentek mestere által, véleményem szerint belátható, hogy KON és GEOBITZ más keze által lett kidolgozva, mint Dukasz. Sőt a felsorolt megfigyelésekből az a sejtélem kezd kibontakozni, hogy a három uralkodó három különböző személy alkotása, nem pusztán az apró részletek eltérései, hanem a lényeges képi elemek (szem, kéz, ruházat) eltérő rajzi felfogásban és kvalitással való megfogalmazása miatt is. Tehát, a fenti állítást, miszerint a KON- és a GEOBITZ-lemez a Dukasz-lemezzel nem egy időben került a Szent Koronára, stílusaik, rajzi megoldásaik különbözősége is megerősíti.

Ezek után vázoljunk fel a képek felhelyezéséről egy (persze erősen teoretikus) elvi időrendet a következtetések és megfigyelések fényében. A X. század táján még az eredeti állapot lehetett, tehát a hátsó ormon a Szűzanya, alatta az abroncs ívén két ismeretlen személy (elméletem szerint Remete Szent Pál és Remete Szent Antal). A későbbi századokban (pontosabban egyelőre nem fogalmaznánk) de 1608-ig bezárólag ezek helyére kerül KON és GEOBITZ. Feltehetően 1784 és 1790 között pedig a Szűzanya helyére erősítik Dukasz császár portréját.

Az eredeti két kép levétele időszávjának szűkítése nagyon nehéz, de nem lehetetlen. Itt most csak annyit tennék hozzá, amennyiben – legalábbis munkahipotézisként – elfogadjuk a remete szentek jelenlétét a koronán, úgy a lecserelésüket

MAGYAR SZENT KORONA

mindenképpen a pálos rend létrejötte utánra teném, ugyanis elképzelhető, hogy a magyarországi remetemozgalmakat és Boldog Özsébet a Szent Koronán való jelenlétük is ösztönözhetette világtól elvonuló életvitelükre. Így, nagyjából a XIV. századtól 1608-ig, Révay Péter koronaóri beiktatásáig bezárólag kellene keresni a megfelelő történelmi szituációt és időpontot.

A leírtak alapján talán az is belátható, hogy azzal érvelni a remete szentek (vagy más, nem világi uralkodók /ti. arkangyalok, vagy más szentek/) ellen nem lehet, hogy Révay a vizsgált helyeken keresztény királyokat és császárokat látott.

Végezetül egy különleges képzőművészeti alkotást mutatnék be; Gian Lorenzo Bernini Szent István király aranyozott ezüstműből készült hermáját. Bernini korának egyik leghíresebb, legnagyobb kvalitású építésze és szobrásza volt. Élete (1598–1680) és munkássága még a későreneszánszban gyökerezik, de leginkább a barokk kor stílusa fémjelzi. Akár a római Szent Péter bazilika épí-

tészeként, akár a Dávid vagy Szent Teréz extázisa című szobrok alkotójaként gondolunk rá, mindenképpen géniuszként kell jellemeznünk őt.

Szent István hermája a XVII. század első felében készült Barberini bíborosnak, VIII. Orbán pápa nagybátyjának megrendelésére. A műremek témánkat érintő különlegessége a király koronája. Bernini nyilván előben nem láthatta a Szent Koronát, de leírásokból ismerhette. Jól látszanak az abroncsra erősített keresztpántok – igaz kicsit felfelé megnyújtva –, és a metszéspontjukban található a kereszt. Az abroncsra drágakövek mellett emberi alakok domborművű képeit figyelhetjük meg. Az elülső oromképen Jézus Krisztus látható,

a hátsón pedig – és ez a különlegessége – maga a Szent Szűzanya! Éppen ott, ahol Révay leírja.

Az alkotás Révay Péter első könyvének kiadása után készült. Hogy a művész, vagy az ismerősi köréből valaki találkozott-e a koronaóri könyvével, vagy más – általunk ismeretlen – információk alapján tüntette fel a Koronán Máriát, ez a jövő egyik izgalmas kutatási témája lehetne.

A képekért köszönet „Akozs” nicknevű felhasználónak az Index Fórum Magyar Szent Korona topikjában!